

ÉVFORDULÓK

Harmincegyes honvédek XIII. rész

Eltérő életutak: harmincegyes népfelkelő tisztből
ellenforradalmi mártír, illetve csehszlovák miniszterelnök

RAINER PÁL

*„Imponált nekem az a körültekintés és nyugalom
amellyel fiatal kora (cca. 30 éves) daczára is
az ügyeket kezelte s az ellentéteket elsimította...”
(Dobó Jenő főhadnagy, feleségének írt leveléből,
parancsnokáról, Lemberkovics Jenő századosról)*

AZ ALÁBBIKBAN KÉT TELJESEN ELTÉRŐ ÉLETUTAT BEJÁRT 31-es népfelkelő tisztről szeretnék megemlékezni. Egyikük magyar volt és hivatásos tiszt, a másik szlovák és tartalékos tiszt.

Életútjuk megismerése előtt azonban tekintsük át röviden, hogy milyen intézmény volt a népfelkelés vagy népfölkelés (a korszakban mindkét elnevezést egyaránt használták).

A m. kir. Népfelkelést az osztrák–magyar kiegyezést követően, az 1868. évi XLII. törvénycikkkel állították fel. Feladatául általában a cs. kir. közös Hadsereg és a m. kir. Honvédség támogatását tűzték ki, úgymint a hadszíntér előkészítésénél való alkalmazás, az országba betört ellenség nyugtalanítása, az összeköttetések megszakítása vagy helyreállítása, akadályok létesítése, végül küldönc- és hadicél által követelt egyéb szolgálatok teljesítése. A népfelkelést olyan önkéntesekből kellett megalakítani, akik sem a közös hadsereghez, sem a honvédséghez nem tartoztak. A népfelkelés behívására és szervezésére, az országot közvetlenül fenyegető ellenséges támadás esetén, a király parancsára a honvédelmi miniszternek kellett intézkednie. Egyenruhát nem rendszeresítettek számukra, csak nemzetiszínű karszalagot (karkötőt), felfegyverzésükre vonatkozólag a törvény semminemű rendelkezést nem tartalmazott.

Ez a törvény által csak igen kezdetleges szabályozás és az önkéntességen alapuló szervezet egyáltalában nem volt elégséges egy modern háborúban. Az újjászervezést szolgálta a 1886. évi XX. törvénycikk, amely általánossá tette a népfelkelési kötelezettséget és meghatározta a m. kir. Népfelkelés szervezését, behívását és alkalmazását. Minden férfi 19 és 42 éves kora között népfelkelésköteles volt. A nyugálmányú és szolgálaton kívüli viszonybeli tisztek pedig testi alkalmasságukhoz mérten 60 éves korukig. A népfelkelés két osztályra oszlott. Az I. osztályhoz tartoztak a 19–37 évesek, kivéve azokat, akik a közös hadsereghez, vagy a honvédséghez tartoztak. A II. osztályhoz pedig a 38–42 évesek. A népfelkelést rendszerint csak az ország határain belül lehetett alkalmazni. Kivételes esetekben azonban felhasználható volt a Magyar Szent Korona országainak határain kívül is, de ehhez az országgyűlés utólagos jóváhagyására volt szükség. Az I. osztályt a hadsereg és a honvédség kiegészítésére is igénybe lehetett venni, ha erre a póttartalék nem volt elegendő. Egyébként rendszerint a vár- és helyőrségi szolgálat, hadtápvonalak bitosítása és más hasonló feladatok megoldása hárult volna a népfelkelésre. Ruházata, szolgálati nyelve azonos volt a honvédségével.¹ A törvény nyomán kiépültek a népfelkelés békebeli keretei.

Az 1893. évi XXXVII. törvénycikk némi újabb módosításokat hozott. Ezentúl a legfiatalabb és hadiszolgálatra alkalmas népfelkelőket a hadsereg és a honvédség kiegészítésére használták fel. A 35–42 évesek pedig megmaradtak a népfelkelés keretein belül (I. osztály: 35–37 évesek, II. osztály: 38–42 évesek).

Az 1912-es véderőtörvény tovább pontosította, részletezte a népfelkelés szervezetét. Ám a békevilágban a népfelkelő csapatoknak csak a keretei álltak fel, a csapatok maguk valójában nem léteztek, tényleges alkalmazásukra az I. világháborúig nem került sor.²

A világháború kezdetén a mozgósításkor a népfelkelő gyalogságnak 32 (a területileg megfelelő honvéd gyalogezreddel azonos számú) m. kir. népfelkelő gyalogezrede állt fel. Ezen kívül felállítottak ezredenként 3–3 népfelkelő hadtáp zászlóalj is. Utóbbiakat 9. népfelkelő hadtáp dandárba osztották be.³

A világháború kezdetén a népfelkelők többnyire még a színes békeruházatban (sötétkék táborig sapka és zubbony, világoskék színű, meggyszín zsinórzattal ellátott, vitézkötéses magyar nadrág) vonultak ki a harcra, sőt jócskán akadtak, akiknek egyenruha sem jutott, legfeljebb csak karszalag és/vagy katonasapka. Fegyverzetük jobbára még az egylövetű Werndl puskákból állott. Felszerelésüket kezdetben csak egy kenyérzsák egészítette ki. A népfelkelő alakulatok híján voltak minden modern fegyverzetnek és táborig felszerelésnek (géppuskák, telefon, műszaki felszerelés). Később, a háború előre haladtával igyekeztek a hiányosságokat felszámolni, persze addigra már ezeknek a hiányáért óriási vér- és anyagi áldozatokkal fizettünk.

Mindezek figyelembe vételével csak csodálhatjuk, hogy a világháborúban, ahol a sajátos körülmények folytán esetenként egyáltalában nem lehetett tekintettel lenni

a népfelkelő csapatoknak a békevilágban elképzelt feladataira és ezért sokszor rendszer tábori szolgálatot kellett ellátniuk, a gyengén felszerelt és idősebb, törődöttebb emberekből álló alakulatok gyakran mégis szépen, nyugodtan mondhatjuk, szinte emberfelettien teljesítették hazafias kötelességüket. Tegyük még hozzá, sokszor borzalmas időjárási körülmények (pl. az 1915–1916-os Szerbia elleni hadjárat októbertől januárig tartott), rettenetes útviszonyok közepette (esetleg magas hegységekben, vagy mocsarakban), gyenge ellátás mellett.

Az Albániában harcolt 31-es népfelkelőkre emlékeztet a veszprémi Vörösmarty téri 31-es hősi emlékmű ezredjelvényének „Albánia” felirata. Bár Albánia nem tartozott az I. világháború főhadszínterei közé, az ottani szolgálat cseppet sem volt irigylésre méltó. A függetlenségét több évszázados török uralom után csak 1912-ben visszanyert ország rendkívül szegény lakossága a katonáskodást jószerével megélhetési forrásaként tekintette. Harcias lakosai részben a Központi Hatalmak, részben az Antant oldalán vállaltak fegyveres zsoldos szolgálatot. Nagyobb hadmozdulatok helyett inkább partizán hadviselés, bandaharcok jellemezték az ottani viszonyokat. A rendkívül nehéz utánpótlási körülmények (magas hegyek, gyenge úthálózat), a szélsőséges időjárás (forró nappalok, hideg éjszakák) és a sokszor egészségtelen, mocsaras, maláriás környezet erősen próbára tette az ott szolgáló, többnyire népfelkelő alakulataink katonáinak mindennapjait.

Keszegh Zoltán 31-es tartalékos népfelkelő zászlós, utóbb komáromi városi számvevő, pl. így jellemezte 1918 nyarának albániai viszonyait:

„A hőség szinte kibírhatatlan volt. Csak az árnyékos oldalon lehetett huzamosabb ideig tartózkodni. A déli órákban mindenki bágyadtan hevert. 23 h-kor kezdődött a szunyog invázió. A sok szunyogzűmmögés egy hangos „N” betűbe folyt össze. Mindenki holtra fáradt a csapkodásban, vakaródzásban mert sajnos a szunyoghálóinkat a visszavonulásban eldobáltuk. Éjjel 1 h-kor a szunyogokat fölváltotta a hideg s napkeltéig dideregtünk. Napkelte után negyedórával újra kezdődött a pokoli meleg. (...) Nyári ruhát a zászlóalj egy része csak augusztus 20.-án kapott, de fehérnemű már csak hírből volt ismeretes. A legtöbb ember mezítelen testét csalánszövet fedte.”⁴

Lemberkovics Jenő

A 31/I. (veszprémi) népfelkelő hadtápszászlóalj parancsnoka az I. világháborúban, a szerb, majd az albán harctéren, Lemberkovics Jenő százados volt. Lemberkovics Négyesen, Borsod vármegyében született 1884. november 23-án. A m. kir. Nagyváradi Honvéd Hadapródiskola elvégzése után csapatszolgálatot teljesített. Később a m. kir. Soproni Honvéd Főreáliskolában a matematika és a fizika tanára volt. Az 1919-es Magyarországi Tanácsköztársaság alatt a közismert június 24-ei budapesti ludovikás ellenforradalom egyik szervezője és vezetője lett. Bár a ludovi-

Kedd reggel Zojmeni, 1916 július 4. 229 n.
1916. " 11.

Kedves drága jó anyucao szeretett bácsi feleségem!

Hímet tábrausban lanyádom, hogy leguap este
érkeztem meg, Itt már várt 341 n. leveled. -

Bácsi egy kicsit érthetetlen elődted az eddigi dolgaik,
amiért az alkalmattal bővebben leírom. Immin 12-én este
bírtelen parancsot kaptam Lemberkovics, hogy márnapi márnapi
Könyvárú nemel esüimeln. Valamint kavarokolt, országoludnál
jöttek onnan tényleg, az az levő igye fiatal tít az el-
teutette hogy ő nem lát megvárakozni vele és nem képe, a
dolgozat elhatni. Márnapi 10-án reggel 4 órákor elindultam
Kétsen 8. -al lóháton és délre otárolmuk. 2. - ki után a karon

het. hamar ott tartoztatva alati megismerkedett a vizonyo-
kat minyáit lapin lator kévvel kováralól az újzár
nemveréséhez és rákerült és neki néhány nap alatt nyugat
mal lecsudolni. De a d. a ményire a soká fejelembes
nem jöhött, szabados és az alapjában jöndőzeteln, de
az egyvárosok ala tartatt kovárs málom alati vegtelen
savanyú velt allán megpelt az leheléshez. Már otárolta
Késmik első órában látható velt a lakosság kavarok-
kán, hogy gyűsein velték ezt a viselőzet és társ
előtérő szízi velték megjelenni és bizonytalanon
Kéjjevást arni, hogy immel 8. lett a parancsok velt
Kétsen. - Emponate merem az a kovársoké, a viz-
yalom, a márnapi fiatal ková (12 30 óra) szájára is

- 2. -

az újzárat kavarokolt és az ellentételtől elömitthatta és az ele-
gevelleméget otvoralni igyekezett. En az első napok
ban csak parancs megjelölő voltam, márnapi kavarokolt
létem alati márnapi márnapi velt, de pár nap alatt
kavarokolt megismerkedtem a vizonyokká és kavarokolt,
és egyvárosok d. nah kévára járn, több egy városok
önállóan márnapi bírat. Egyes egyvárosok előző levelem
ben el is megjeltem. -

Dobó Jenő 31-es népfőlkelő főhadnagy, zászlóalj segédtsízt feleségéhez írt
levelének részlete, zászlóaljparancsnok, Lemberkovics Jenő százados
említésével, jellemzésével. Zojmeni, Albánia, 1916. júl. 4.
(Ágh Magdolna tulajdona, Farkasgyepű)

kásokat a dunai flottilla is támogatta, a fővárosi munkásság és a polgárság tömegeinek remélt csatlakozása elmaradt. A megmozdulást a hatalmon lévők villámgyorsan leverték. A sikertelen ellenforradalmi kísérlet során, az Engels-laktanyában Lemberkovics is a vörösök fogságába került. A fogolyra Weisz Fülöp I. kerületi politikai biztos három revolverlövést adott le, aminek következtében a százados még aznap este meghalt a budapesti Rókus-kórházban.⁵

A Horthy korszakban a fehér ellenforradalom hőseként ünnepelték az agyonlőtt tisztet. A mai veszprémiek között azonban feltehetően már senki sem tudja, hogy hogyan kapcsolódott személye városunkhoz.

Lemberkovics századosról jó jellemzést adott, az Albániában alantasként, zászlóalj segédtsízként szolgált Dobó Jenő (Vác, 1873. december 12. – Farkasgyepű, Veszprém m., 1956. december 23.) erdész, tartalékos népfőlkelő főhadnagy feleségéhez írt egyik korabeli levelében:

„Június 19-én este hirtelen parancsot kapott Lemberkovics, hogy másnap menjen Krujára rendet csinálni. Valami zavarok, mozgalmakról jöttek onnan hírek s az ott lévő, igen fiatal tiszt azt jelentette, hogy ő nem tud megbirkózni vele és nem képes a dolgokat ellátni. Másnap 20-án reggel 4 órakor elindultunk ketten Lemberkovicsal lóháton és délre odaértünk. Lemberkovics, ki már a tavaszi két hónap ott tartózkodás alatt megismerkedett a viszonyokkal, mindjárt tapintatos kézzel hozzálátott az ügyek rendezéséhez és sikerült neki néhány nap alatt nyugalmat teremteni. Már talán így amennyire a soha fegyelemhez nem szokott, szabadon és alapjában jóindulatú, de az évszázadok óta tartott török uralom alatt végtelen ravasszá vált albán népnél ez lehetséges. Már odaérkezésünk első óráiban látható volt a lakosság hangulatán, hogy szívesen vették ezt a vállalkozást, és a város előkelőségei siettek megjelenni és őszinte örömüknek kifejezést adni, hogy ismét Lemberkovics lett a parancsoló a városukban. Imponált nekem az a körültekintés és nyugalom amellyel fiatal kora (cca. 30 éves) dacára is az ügyeket kezelte s az ellentéteket elsimította s az elégedetlenséget orvosolni igyekezett. Én az első napokban csak passzív szemlélő voltam, mert tavaszi otlétem alatt más munkaköröm volt, de pár nap alatt kezdtem megismerkedni a viszonyokkal és emberekkel s igyekeztem Lemberkovicsnak kezére járni.”⁶

A magam részéről csatlakozom Dobó Jenő csodálatához, hiszen Lemberkovicsnak – ha csak átmenetileg is – egy olyan, az osztrák–magyar csapatok által fegyverrel elfoglalt és megszállva tartott térségben sikerült normalizálnia a viszonyokat, amely még napjainkban is rendkívül szélsőséges etnikai konfliktusok helyszíne.

Hodža, Milan

A Veszprémi Hírlap egyik 1929-es száma szerint „*Nem adtak vízumot a csehek szeptember 1-ig Győrbe, mert a volt 31. honvédgyalozezred népfőlkelőinek ünnep-ségei programját a pozsonyi Híradó közölte s megírta, hogy ebben az ezredben szolgált Hodzsa Milán volt cseh miniszter, ki azóta teljesen a csehekhez pártolt*”.⁷

Nézzük meg alaposabban, ki is volt a hírlapban említett politikus, s mit tudunk róla.

Milán Hodža a Túróc vármegyei Szucsányban született, 1878. február 1-jén. Iskoláit Besztercebányán, Sopronban, Nagyszébenben végezte. Jogi tanulmányait Kolozsvárott és Budapesten folytatta. Szlavisztikát Budapesten és Bécsben tanult. Jogi doktorátust szerzett, jogásznak készült, de az újságírás és a politizálás hamarosan elcsábította. A *Slovenský denník* (1900–1901 és 1910–1915) és a *Slovenský týždenník* (1903–1914) című szlovák hetilapot alapította és szerkesztette a magyar fővárosban. 1905–1906-ban a köplényi (Kulpin) (Bács-Bodrog vm.) kerület országgyűlési képviselője volt, szlovák nemzeti programmal. 1906-tól a Szlovák Nemzeti Párt alelnöke. 1910-től Ferenc Ferdinánd főherceg, osztrák–magyar trónörökös nemzetiségi bizottságának tagja.

Az I. világháború alatt internálták (1915–1918).

Az Osztrák–Magyar Monarchia összeomlása után, 1918 októberétől a Szlovák Nemzeti Tanács alapítója, az új Csehszlovák Köztársaság megbízottja Budapesten. Miután 1918. december 6-án egy olyan megállapodást írt alá a Szlovák Nemzeti Tanács nevében Magyarországgal, amely szerint a két ország határa nagyjából a magyar–szlovák nyelvhatárt követte volna, a csehszlovák kormány visszarendelte, az általa aláírt szerződés pedig december 23-án érvényét veszítette. Hodža a szlovák politikai erők hatalmát próbálta menteni a cseh túlsúlytól. A megállapodás szerint Hodža a következő területek átadását követelte Bartha Albert⁸ vezérkari alezredes magyar hadügyminisztertől:

Árva, Bars, Liptó, Nyitra, Sáros, Szepes, Trencsén, Turóc, Zólyom vármegyék egészét, Pozsony várost, Pozsony vármegyét a Csallóköz nélkül, Selmecebányát, Hont vármegye Hontnadas–Magasmajtény vonaltól É-ra eső részét, Abaúj-Torna vármegye Sepsi–Nagyida–Hernádsadány vonaltól É-ra eső részét, Kassát, Ung vármegye Kozma–Ungvár vonalától É-ra, s onnan az Abaújszina irányába É-ra húzódó vonaltól K-re eső részét. Nem tartott igényt Komárom és Esztergom vármegyékre, valamint Ipolyságra sem. Ez a határ Salgótarjántól K-re sehol sem érte volna el a későbbi trianoni határt.⁹

A két világháború közti egyik legerősebb csehszlovákiai párt, a Köztársasági (Agrár) Párt egyik alapítója. 1918-tól 1938-ig csehszlovák képviselő. 1919-ben fő intézője a felvidéki földreformnak, amely a szlovák középbirtokos parasztságnak

ugyan kedvező volt, de a nemzetiségiek (magyarok, németek stb.) számára meglehetősen hátrányos. 1921-ben pozsonyi egyetemi tanár, újkori szlovák történelmet adott elő. Államtitkár, 1919–1920-ban unifikációs-, majd 1922–1926 és 1932–1935 között földművelésügyi-, 1926–1929 között közoktatásügyi-, 1935–1936-ban külügyminiszter. Az 1930-as években szorgalmazta a kelet-európai kis államok (Csehszlovákia, Magyarország, Ausztria, Jugoszlávia) föderációját. 1935. november 5-től 1938 őszéig Csehszlovákia miniszterelnöke. Az egyre fenyegetőbb náci fenyegetés árnyékában, 1937–1938-ban többször tárgyalt cseh, osztrák és magyar legitímistákkal is, egy esetleges németellenes összefogás reményében. A Csehszlovákia feldarabolását eredményező müncheni szerződést megelőzően, 1938 szeptemberében lemondott.

A német megszállás elől Franciaországba emigrált, 1939-ben megalapította a Szlovák Nemzeti Tanácsot. Az Eduard Beneš vezette londoni csehszlovák emigráns kormány munkájában nem vett részt. 1941-ben tovább menekült az Amerikai Egyesült Államokba. A floridai Clearwaterben halt meg, 1944. június 27-én.¹⁰

Sajnos egyelőre adatok hiányában nem tudom, hogy hol, mikor és milyen körülmények között szolgálhatott Milán Hodža a m. kir. 31. (veszprémi) honvéd gyalogezredben. A Herczegh Géza-féle 31-es ezredtörténetben nem szerepel.¹¹ Önkéntesi éveit (1899 táján) nem tölthette ennél az alakulatnál, mert az akkor még nem létezett. Így esetleg a világháborúban (talán a háború elején, 1914–1915-ben?) szolgálhatott a veszprémi honvédeknel vagy népfőlkelnél, bár ennek meg ellene mond azon életrajzi adaléka, hogy a háború alatt (1915–1918) internálták. Szolgálati viszonyai, körülményei egy esetleges későbbi kutatás tárgyát képezhetik. Az sem zárható ki, hogy téves volt az 1929-es újság értesülés, és valójában soha sem szolgált a 31-eseknél.

FORRÁSOK, IRODALOM

- ÁGH 2014 = ÁGH Magdolna: Üdv az erdésznek. Nagyapánkról és a Bakonyról. Dobó Jenő erdőmérnök életútjának fejezetei. Veszprém, 2014.
- BACHÓ 1930 = BACHÓ László, dezséri (szerk.): A Magyar Kir. Honvéd Ludovika Akadémia története. Budapest, 1930.
- BERKÓ 1928 = BERKÓ István (szerk.): A Magyar Királyi Honvédség története 1868–1918. Budapest, 1928.
- GULYÁS–VICZIÁN 1993 = GULYÁS Pál – VICZIÁN János: Magyar írók élete és munkái. XIII. kötet. Budapest, 1993. 778–780.
- HERCZEGH 1936 = HERCZEGH Géza: A m. kir. veszprémi 31. honvéd gyalogezred, a 31. 46. és 79. honvéd menet zászlóalj, valamint a 31/I. népfőlkelő zászlóalj története. Cegléd, 1936.
- Magyar Nagylexikon 1993–2004 = Magyar Nagylexikon. I–XIX. kötet. Budapest, 1993–2004.
- RADA 1998 = RADA Tibor: A Magyar Királyi Honvéd Ludovika Akadémia és a testvérintézetek összefoglalt története (1830–1945). I. Calgary–Budapest, 1998.

RAVASZ 2000 = RAVASZ István (szerk.): Magyarország az I. világháborúban. Lexikon. Budapest, 2000.

RÉVAI 1911–1935 = Révai Nagy Lexikona. Az ismeretek enciklopédiája. I–XXI. kötet. Budapest, 1911–1935.

VH = Veszprémi Hírlap (megjelent 1893–1944 között)

JEGYZETEK

¹ Tehát Magyarországon a magyar, Horvátországban a horvát volt a szolgálati nyelv.

² BERKÓ 1928. 234–240. (A népfelkelésről írt fejezet szerzője Csaszakóczy Emil.)

³ BERKÓ 1928. 544–545., 552–554, 560–561. stb.

⁴ HERCZEGH 1936. 347.

⁵ Ismét gyilkosság. VH XXVII. évf. 37. szám (1919. aug. 26.) 3.; RÉVAI 1927. 20:554.; HERCZEGH 1936. 21.; BACHÓ 1930. 696., 697., 700., 705–707., 716., 717., 718., 720., 722., 742., 743., 724. után fényképe; RADA 1998. 158–170.; ÁGH 2014. 39., 46–47.

⁶ ÁGH 2014. 46.

⁷ VH XXXVII. évf. 35. szám (1929. szeptember 1.) 6.

⁸ Bartha Albert, nagyborosnyói (Kolozsvár, 1877. aug. 12. – New York, 1960. dec. 2.) hivatásos katonatiszt.

Ludovika Akadémiát (Budapest) és Hadiakadémiát (Bécs) végzett. A szudáni háborúban (1897–1899) és az orosz–japán háborúban (1904–1905) megfigyelő volt. Az I. világháborúban a Honvédelmi Minisztériumban, majd különböző vezérkari beosztásokban szolgált. 1918. nov. 9.–dec. 12. között a Károlyi-kormány hadügyminisztereként próbálta újrászervezni a felbomlott hadsereget és megszervezni az ország védelmét a Monarchia utódállamaival szemben. A kommunisták nyomására lemondásra kényszerült, a Tanácsköztársaság alatt bebörtönözték. 1921–1925 között Törökországban tagja volt a lausanne-i béke végrehajtását ellenőrző és a török–görög lakosságcserét felügyelő nemzetközi bizottságnak. Hazatérve az Országos Függetlenségi és a Kossuth Párt egyik vezetője. A német megszállás után elmenekült, majd Budapest ostroma alatt hazatért. Ekkor egy bombarepesztől fél szemére megvakult. 1945. februártól a Kisgazdapárt tagja. 1945–1947 között nemzetgyűlési képviselő. 1945. okt.-tól vezérezredes. 1946. aug. 21. – 1947. márc. 14. között honvédelmi miniszter. 1948. dec.-ben emigrált. Haláláig Belgiumban, majd az USA-ban élt. RAVASZ 2000. 59–60.

⁹ RAVASZ 2000. 60.

¹⁰ RÉVAI 1927. 20:384.; 1935. 21:435.; GULYÁS–VICZIÁN 1993. 778–780.; Magyar Nagylexikon 1999. 9: 527.

¹¹ HERCZEGH 1936.